

40ste Karlovy Vary International Film Festival Ideaal voor wie niet naar Cannes kan

De status van A-festival maakt het voor Karlovy Vary, tussen Cannes en Venetië in, moeilijk toppers te selecteren voor de competitie. Het festival is daarom vooral een inhaal- en ontmoetingsfestival. Met dit jaar, voor de veertigste editie, meer sterren dan gebruikelijk en opvallend sterke Poolse producties. *Peter van Bueren*

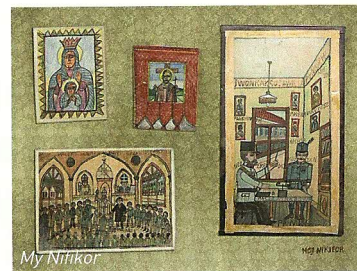
Karlovy Vary, het grootste filmfestival van Oost-Europa en omstreken, vierde dit jaar zijn veertigste verjaardag. Dat klopt, maar volgend jaar kan gevierd worden dat het zestig jaar geleden werd opgericht, want toen organiseerde de zojuist genationaliseerde Tsjechoslowaakse filmindustrie de eerste editie. Twee jaar later, toen het land door de communisten werd overgenomen, was er voor het eerst een jury, onder leiding van de directeur van de Praagse filmschool FAMU, die erop moest toezien dat een politiek correcte film won. Toen in 1958 ook Moskou een festival startte, besloot 'de politiek' dat één A-festival per jaar in de socialistische landen wel voldoende was en dus werden Moskou en Karlovy Vary voortaan om het jaar gehouden. In 1989 ontdeed het land zich van het communisme. Verboden films kon-

den worden vertoond en verbannen regisseurs keerden terug. Groot feest, maar het festival zat met zijn beladen verleden. In Praag werd gepoogd Karlovy Vary te verwisselen voor de hoofdstad. Dat mislukte en in 1994 vond de herstart plaats, onder leiding van de acteur Jiri Bartoska en critica Eva Zaoralova, waarna Karlovy Vary uitgroeide tot wat het nu is.

Russische rijken

In diezelfde jaren kwamen steeds meer gebouwen van het oude kuuroord in handen van jonge Russische rijken, die hun geld van vaak onbekende afkomst in een grootscheepse restauratie pompten. Het levenspeil is zienderogen verbeterd. De mensen ogen beter en je kunt er nu heel behoorlijk eten. De enige sta-in-de-weg is nog het afzichtelijke hotel Termal, centrum van het festival en

in 1978 als een stuip trekking van de communistische triomf opgetrokken uit metaal en gesteend beton. De investeerder die deze kolos grondig opknapt, kan rekenen op eeuwige roem – zolang hij het festival er maar laat bloeien. Dan is er alleen nog het probleem van de selectie voor de competitie, die bij handhaving van de strenge richtlijnen van de A-status in de periode tussen Cannes en Venetië nooit toppers kan opleveren. Daarvan moest de jubileumviering het ook niet hebben. De festiviteiten werden opgeluisterd door een stoet grote sterren, van Robert Redford, Sharon Stone, Liv Ullmann en Matt Dillon tot Catherine Deneuve aan toe, met achterop de fiets onze eigen Tara Elders, aan de hand van producent Gijs van de Westelaken, voor de vertoning van Theo van Gogh's laatste films *Cool* en *06/05*. De dames

Stone en Deneuve meenden zich in dat verre dorpje nog meer nukken te kunnen veroorloven dan gewoonlijk, terwijl Redford zijn politieke kennis van 'Karlovy Vary' enigszins overdreef door te stellen dat het vooral acteurs waren geweest die Tsjechië hadden bevrijd van het Russische juk. Onder de regisseurs namen als Atom Egoyan, Raoul Ruiz, Walter Salles en Thomas Vinterberg. Dat de lokale politieke beroemdheden als Vaclav Klaus, Vaclav Havel en dit keer zelfs Madeleine Albright (Tsjechisch van geboorte) ook aanwezig waren, is normaal.

Netwerk

Geschiedenis en entourage bepalen de sfeer van dit festival, dat geldt als een van de beste netwerkplekken ter wereld, rond een programma waarvan de sterkste punten opnieuw waren: de retrospectieven (vooral die van Sam

21ste Cinema Ritrovato

Oorlogsfilms herontdekken tussen kerken en palazzi

Het was weer heet in Bologna, tijdens het Cinema Ritrovato filmfestival in juli. Overdag zocht het festivalpubliek verkoeling in filmzalen met airconditioning en na zonsondergang op de monumentale Piazza Maggiore. *Ivo Blom*

Op de Piazza, tussen de eeuwenoude kerken en palazzi, keken elke avond naast de festivalgangers honderden, soms duizenden inwoners van Bologna op een enorm scherm, naar in archieven 'teruggevonden' films. De projecties waren foutloos en de zwijgende films waren voorzien van een aangenaam afwisselende begeleiding door muzikanten uit heel Europa, onder wie de Nederlandse Maud Nelissen. Meesterlijk was de spatgaaf gerestaureerde *Paths of Glory* (1957) van Stanley Kubrick. De wreedheid, het machtsvertoon en de politieke spelletjes van de oorlog – in dit geval de Eerste Wereldoorlog – bleken juist nu extra herkenbaar. Door de restauratie van het UCLA Film Archive kwam de schitterende zwart-witfotografie vol-

ledig tot zijn recht. Na afloop werden documentaire beelden vertoond van Franse en Belgische slagvelden, in 1919 gefilmd vanuit een zeppelin. De beelden van vernietigde dorpen en landschappen werden begeleid door elektronische muziek van twee Franse dj's. Deze opvallende combinatie viel niet bij iedereen in de smaak, maar leverde soms ijzingwekkende momenten op.

Hemelport

Minder geslaagd was de vertoning van de bijna vier uur durende *director's cut* van Michael Cimino's *Heaven's Gate* (1980). Cimino's versie bleek traag en uitgerekt en desondanks bleven plotwendingen onduidelijk. Hoewel veel zorg zou zijn besteed aan de geluidsrestauratie bibberde de muziek en waren verschillende acteurs onverstaabaar. Cimino toonde zijn meesterschap vooral in de massascènes. Voor iedere scène kon hij – naar eigen zeggen – een historische foto als bron aanleveren. Zijn shots van een grote stad geven echt het gevoel midden in de verkeersdrukte van eind negentiende eeuw te staan; één foute beweging en je wordt vermorzeld door een paard en wagen. Even indrukwekkend

zijn de dansscènes die herinneren aan MGM-musicals, maar ook aan Visconti's *Il Gattopardo* (1963). Na afloop van D.W. Griffiths' *Broken Blossoms* (1919) werd op de Piazza Joris Ivens' *Regen* (1929) vertoond met modernistische muziek uit 1941 van Hanns Eisler. In de folder stond aangekondigd dat de vertoning vooraf zou zijn; bovendien was bij de inleiding van *Broken Blossoms* niets over de vertoning van *Regen* verteld. Een groot deel van het publiek liep daardoor al weg voordat de projectie startte. Deze bijzondere restauratie van het Amsterdamse Filmmuseum had een liefdevollere presentatie verdiend. Het Filmmuseum kwam er dit jaar sowieso een beetje bekaaid van af, want de tijdens de Filmmuseum Biennale groots gepresenteerde *Beyond the Rocks* (1922) werd hier op een achternamiddag vertoond met alleen pianobegeleiding.

Zwijgende film

Cinema Ritrovato was als vanouds overladen en bestond uit liefst elf deelprogramma's met gerestaureerde films uit de archieven. Bij de zwijgende films was een programma samengesteld rond de komiek André Deed, die

in Frankrijk als Boireau en Gribouille en in Italië als Cretinetti in talloze anarchistische kluchten optrad. Zware kost, omdat deze korte kluchten in lange blokken werden opgediend. Komедies moeten gedoseerd worden, wisten bioscoopprogrammeurs al in de beginjaren van de film, maar festivalprogrammeurs moeten dit nog leren. Interessanter was Fritz Langs *Spione* (1928), met Rudolf Klein-Rogge (Langs Dr. Mabuse) als aartsschurk in een opmerkelijk hightech decor en met de Nederlandse Lien Deijers in een bijrol als een van zijn verleidelijke hulpjes (de film is inmiddels op dvd verschenen, zie de vorige *Skrien*). Andere deelprogramma's waren 'Teruggevonden en Gerestaureerd' (waaronder interessante korte documentaires van Maurice Pialat over Istanbul), een hommage aan Lewis Milestone, dossierprogramma's rond Luis Buñuel, Charlie Chaplin, Pier Paolo Pasolini en Federico Fellini's *La Strada* (1954), films uit 1905 en Italiaanse propagandafilms voor de communisten en de christen-democraten. Dagelijks waren afleveringen van twee serials te zien: *Tih Minh* (1918) van Louis Feuillade en *Tao* (1923) van Gaston Ravel. De openingsfilm was # Bro-

Peckinpah), de documentairecompetitie en de bijprogramma's, met een paar recente films uit Cannes, zoals winnaar *L'enfant* (Jean-Pierre & Luc Dardenne, 2004), *Batalla en el cielo* (Carlos Reygadas), *Don't Come Knocking* (Wim Wenders), *The Bow* (Hwal, Kim Ki-duk), *Last Days* (Gus Van Sant), *Manderlay* (Lars von Trier), *Paradise Now* (Hany Abu-Assad) en *Broken Flowers* (Jim Jarmusch). Voor wie niet naar Cannes kan, is Karlovy Vary een prettige en goedkope inhaalwedstrijd. Het is een ideale werk- en vermaakweek voor filmstudenten. Zoals het ook een uitstekende informatiebron is over de Oost-Europese films. Valt er wat te beleven daar? In elk geval meer dan we hier denken. Als je weet dat bijvoorbeeld Hongarije in elk programma van Cannes, inclusief de competitie, met minstens één film vertegenwoordigd was, dan moet daar toch meer aan de hand zijn dan in Nederland. Hongarije, Tsjechië en nu ook Roemenië en Bulgarije concurreren met elkaar met allerlei financiële faciliteiten om grote Amerikaanse producties binnen te halen, waarvan ook de binnenlandse filmindustrie profiteert.

Polen

De komende tijd kan het meest verwacht worden van Polen, waar dit jaar een nieuwe filmwet is aangenomen. Er komt een filminstituut, gefinancierd met percentages van bioscoopkaartjes, video- en dvd-distributie en televisie-inkomsten. Het zo gevormde fonds kan tot de helft van commerciële en tot negentig procent van kleine artistieke films financieren.

In Karlovy Vary won de Poolse film *My Nifikor* van Krzysztof Krauze (een acteursdrama over de naïeve schilder Nifikor Drowniak, nota bene gespeeld door een actrice) de prijs voor de beste film, de regie en de actriceprijs. Belangrijker voor de nabije toekomst was nog een programma met clips uit producties die in Oost-Europa in de maak zijn. De meest belovende kwamen uit Polen. Is het niet hoog tijd dat hier eens naar de situatie in Polen (en Hongarije) wordt gekeken als voorbeeld van hoe het zou kunnen, zodat het navelstaren van de Nederlandse cinema iets meer oplevert dan nog maar eens een Kameleon en de jaarlijkse borstklopperij in Utrecht?

(1919) te zien. *J'accuse* bleek niet het gehoopte meesterwerk na *La Roue* en *Napoléon* vanwege een te zwakke plot en te veel pathos.

'Singing in the war' betrof Amerikaanse, Duitse en Russische muzikalfilms uit de Tweede Wereldoorlog. Een kleine ontdekking was *Die Frau meiner Träume* (1944).

Marika Röck is in deze muzikale komedie een revuester die in ondergoed en een bontjas uit het theater weglucht en bij twee ingenieurs in de bergen belandt. Röck blijkt een Duitse Lucille Ball, die tegen haar wil in hilarische situaties terecht komt. Het verhaaltje zit ingeklemd tussen twee spetterende revueshows, vol waanzinnige kostuums, art-déco-decors, tapdansacts, en bonte kleuren. Röck's echtgenoot Georg Jacoby regisseerde de film met verve en maakte sommige bijrollen tot leuke *sidekicks*. Mijn favoriet was Grethe Weiser als Marika's kamenierster, die eindeloos lang over haar liefdesleven vertelt om dan te concluderen dat het allemaal bij één kus is gebleven. De vertoonde kopie was afkomstig van de DEFA. Ook in Oost-Duitsland bleef deze film uit de nazitijd nog jarenlang een bioscoopfilm.

nenosets Potjomkin (1925), met de originele score van Edmund Meisel live uitgevoerd door een orkest en met een door Duitse filmarchieven gerestaureerde filmkopie.

De oorlog centraal

Twee grote programma's waren dit jaar gericht op de oorlog. 'De mise-en-scène van de oorlog' bevatte Amerikaanse, Britse, Franse, Duitse en Zweedse speelfilms over en uit de Tweede Wereldoorlog, documentaires als *The Battle of Midway* (1942) van John Ford en minder bekende curiosa als een promotiefilm voor het Rode Kruis met Ingrid Bergman. Over de Eerste Wereldoorlog was onder meer Abel Gances *J'accuse*

Salon d'Anvers

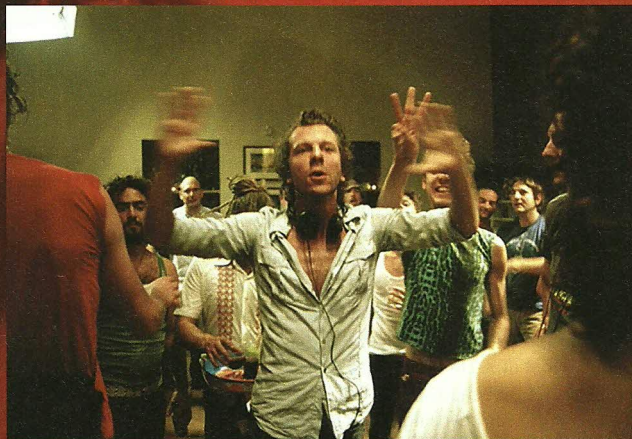
in het Nederlands fotomuseum

Salon d'Anvers

Een weekend lang een 'Antwerps' filmprogramma in het Nederlands fotomuseum in het kader van het Witte de With festival. In de entourage van een filmsalon wordt een aantal mooie en inspirerende langspeelfilms gedraaid. De meeste films worden op 35 mm materiaal vertoond, voorafgegaan door een introductie van de Antwerpse acteur Frank Mercelis.

Programma (ov)

Any way the wind blows (regie: Tom Barman)

Left Luggage (regie Jeroen Krabbé)

Verder

De komst van Joachim Stiller, Dédé d'Anvers (regie: Yves Allégret), Kassablanca (regie: Ivan Boeckmans en Guy Lee Thys) en Een vrouw tussen hond en wolf (regie: André Delvaux)

Korte films

Rainsong, Diamonds and Chocolats, Mais pas pour toi en Snapshots..

Toegang gratis

Voor het volledige programma en openingstijden zie de museumwebsite.

NEDERLANDS
FOTOMUSEUM
ROTTERDAM

9 t/m 11 september 2005
www.nederlandsfotomuseum.nl